

Vízkereszt ünnepe után utolsó vasárnap

► 2Móz 3,1–15

Velem vándorol... Velem volt, velem van, velem lesz... Vele vagyok?

A vasárnap jellege

A vízkereszt utáni utolsó vasárnap *Agenda* szerinti témája: „Krisztus dicsősége megjelenik a világban – A megdicsőült Krisztus”.

A bevezető 97. zsoltár Ézsaiás 40-ből vett igével arra irányítja a figyelmünket, hogy Isten dicsősége mindenkinek megnyilvánul ellenállhatatlanul. Uralkodása épp így nyilvánvaló lesz, a teremtés örömmel, létével hirdeti, hogy minden nép meglássa.

A mai ige többszörösen is kapcsolódik a vasárnap jellegéhez. Egyrészt valóban megjelenik dicsősége a csipkebokorban megszólító, elhívó kijelentésében, önmaga felfedésében. Másrészt itt fordul az ősatyák leszármazottaihoz először úgy, hogy az ő népe lesznek, ha őt meg- és elismerik Istenüknek, így ők lesznek a népek közt az ő népe.

Amit a textusról tudni kell

A kijelölt ige Mózes elhívásának története. De nem csak ez, hiszen itt hangzik el Isten Neve, amelyet kijelent, és amelynek használatát elrendeli. Ez sokat kutatott résszé vált, a szakasz központi elemeként és megfejtendő rejtvényként is sok különböző vélemény született róla, és számos kérdést hozott. Kétségtelen eredmény nincs, kétségek, elképzelések, vélekedések bőségével.

Mózes elhívásának és a nép kivonulásának ideje sem ismert pontosan, de a Kr. e. 13. századra teszik. A fáraó(k) azonosítása sem sikerült, ráadásul a kutatásokban megismert egyiptomi feljegyzésekben sem találni sem József, sem a későbbi kivonulás és vele együtt az akkor elszenvedett veszteségek nyomát. A történelmi ismeretek ezen a téren csak annyit biztosítanak az ilyesféle bizonyosságra áhító léleknek, hogy egyértelműen nem lehet cáfolni, hogy a Mózes könyvében leírtak megtörténtek.

A kor vallási jelenségeiben közismertnek tekintik, hogy az isteneknek nevük volt, amely valamelyest kifejezte karakterük lényegét. A kérdés, hogy miért volt szükség a Névre, talán ebben válaszolható meg. Izrael leszármazottai hozzászoktak a nevesített istenekhez, és azt, hogy az „atyák istene” jelent meg nekik, akárki mondhatja... Mózes arra számít, hogy úgyis azt mondják majd: dehogy jelent meg neki az atyák Istené! De ha tudná a nevét... De mi a neve?! Amikor Jákób kérdezte ezt a Jabbók-gázlónál, ő nem kapott választ.

Nem mintha ők tudták volna, legalábbis a szövegkritikai felosztás szerinti másik (vagy inkább ismétlődő) leírása ugyanennek a történetnek a könyv 6. fejezetében azt is kifejezetten elmondja, hogy milyen „néven” ismerték Ábrahám, Izsák és Jákób Istenét: Isten, mindenható Isten (Elohim, El

Saddaj) volt az atyáknak kijelentett név. Ettől még a bibliai elbeszélésekben az 1Móz 2,4-től folyamatosan szerepel a Név, magától értődően használják a történetekben, általában váltakozva vagy kiegészítően a más megszólításokkal.

A perikópa megértése

A szent Név jelentéséről nincs pontos ismeret. A „*vagyon, aki vagyon*” pedig csak egy, igaz, nagyon kiváló és szövegű lehetőség az értelmezésre. Van, aki szerint csak visszatekintve tűnik nyilvánvalónak az a gondolat, hogy Isten a létezéséről tesz kijelentést, mivel akkoriban ennek megkérdőjelezése fel sem merült, ezért a jövő idejű értelmezést tartja illeszkedőnek az elhívás és a küldetés összefüggésében, az emlékezetbe idézett szövetség tekintetében, hogy ami régi ősről szóló regévé halványult, az most, az előttük álló úton újra valóvá válik. Mert ahogyan egykor az atyákkal volt vándorlásaikban, úgy lesz most Mózeszel a szabadításban és a néppel a szabadság és honfoglalás új korszakában. Sőt ez a forma mindig a jövőt ígéri, és így a szövetség véget nem érő, mindig megújuló természetére is utal. Mások azt teszik hozzá, hogy ez a jelen idő formájában is megvan, hiszen a *vagyon* minden elhangzása-kor jelenlétről tesz bizonyosságot.

Jézus Urunk „*én vagyon*” mondásai kétségkívül idetartoznak, azokban isteni természet és erő nyilvánult meg akkor is, amikor kimondta szavait, és ma is, amikor hirdetjük. Benne a szüntelen jelen, ami nekünk és minden generációnak ugyanazt az éltető jelenlétet adja. Éppen úgy, ahogyan szintén ide tartozva ezt hirdeti Jézus Urunk misziói parancsa: „*veletek vagyon*”! A *Vagyon* beszél így. Ezért is kapcsolódhat ide a Zsidókhoz írt levél igéje is: „*Jézus Krisztus tegnap és ma és mindörökké ugyanaz.*” Ezt erősíti meg Jelenések 1,8 is: „*Én vagyon az Alfa és az Ómega, így szól az Úr Isten, aki van, és aki volt, és aki eljövendő: a Mindenható.*”

Igehirdetési vázlat

Türelemmel építkező váratlan

Ha dörög az ég, vagy nagy robaj hallatszik, mindenki felkapja a fejét. Amikor valami látványosság történik, megpillantunk egy hírességet, vagy különleges eseménynek vagyunk tanúi, óhatatlanul is érdeklődővé válunk, még ha csak percekre is. Amikor ráébredünk valamire, tudatába kerülünk, hogy valami zajlik körülöttünk, amit eddig nem vettünk észre, hiába látott a szemünk és hallott a fülünk, akkor megállunk, elgondolkodunk vagy éppen felkiáltunk, és hirtelen mozdulunk, hogy választ adjunk a felismerésre.

Ami zajlik, történik, végbemegy, az számunkra szinte mindig rejtve van, hacsak nem mi magunk tesszük. Amikor ráébredünk valaminek/valakinek a nem csupán képzelt vagy előítélettel rövidre zárt, hanem valódi létére és történetére, akkor az megérint és megmozgat, akár megtorpanva szemlélődünk, akár gyorsan kapcsolódunk. Sokszor ezek a változások a jelen folyamat végérvényesen új irányba terelik. Az aprónak tetso kezdett nyilvánvalóan eltérít az élet szépen felépített, eredményként megélt biztos folyásától.

Amikor keressük Mózeszt, az embert, akiben az atyák Istene, az Úr ilyen nagy dolgokat lát, ne csak a Hóreb bokrai közt vagy a nyáj előtt, netán a család letelepült békéjének örömeiben és a háborgató múlttól távoli új életben keressük. Mózes második könyvének első fejezetei éppen arról tanúskodnak, hogy amikor még senki sem gondolt semmi nagyot az atyák Istene felől, amikor még mindenki csak élte a hétköznapi életét, igyekezve jól tenni azt, amit tehet, az Úr már akkor kezdett munkálkodni. De egyáltalán nem volt könnyű – ha lehetett egyáltalán – békét találni. Hiszen igazságtalan elnyomásban, kényszermunka alatt görnyedve, életveszélyes bántalmazások közt éltek. Már ott formálódott Mózes, aki egyszerre a nép gyermeke és egyiptomi fogadott herceg, aki talán sehol sincs otthon. Amíg az elnyomás feletti együttérzése gyilkossá teszi, addig saját és fogadott népe is kiveti. Otthontalansá-

gában Midján földjén lel otthonra, idegenek közt lesz a menekültből férj és apa, családja megbecsült, dolgos tagja, a nyáj pásztorja.

A találkozás, legyen bármennyire is véletlennek tűnő, valójában már emberi léptéket felülmúlóan régóta előkészületben volt. Mózeset a lángoló tövisbokor egy napon kizökkenti élete folyásából, és ellenállhatatlanul új irányba fordítja. Bármennyire is szeretné, ha minden maradna a kialakult mederben, ez az út többé nem járható.

Ellenállhatatlan hívás

„Mentségek vára romba dől” – énekeljük egyik énekünkben (EÉ 502), de tévedünk, ha azt gondoljuk, hogy csak az utolsó órán élhetjük ezt át. Mózes esete tanít: az atyák Istenével való találkozásban ez mindig és mindenképpen megtörténik. Ne áltassuk magunkat! Az eszünk szerint nyilvánvaló akadályokba kapaszkodva elsodortatunk. De az az „áramlás”, amely vele visz, nem a világgal együtt való sodródás elveszettsége, hanem hordozva haladás az Úr terve szerint beteljesítendő jövő felé.

Az út kezdete a távoli múltba nyúlik vissza, de az ember nem tud róla addig, amíg maga is be nem járta, és vissza nem tekintett, hogy ráismerjen mindarra, amit az Úr emberi belátásunk határán túl cselekedett már azelőtt, hogy gondolkodni tudtunk volna a kérdéseinken. Mózeset nem csupán születése körülményeinek tudata, hanem már születése előtt népe életének alakulása, szülei szerető bátorsága, az ő életének sajátos kettős polgársága és egyben hontalansága – akit az övéi nem fogadtak be, a befogadói pedig elfordultak tőle – mind együtt formálja. Ez mind egyedül az Úr tervében eshetett meg úgy, hogy mire Mózes az atyák Istenével találkozik, azzá váljon, akivé lennie kellett. Ebben is hordozta őt az Úr. Mózes pedig minden kétely és aggodalom közben is hordozta hitével az őt hordozót, és élete alakulásával maga is példája lett annak, hogyan is tölti be Isten az egyedül általa betölthető helyét a teremtsében, népe életében és az egyén életében.

Az üzenet ereje

Igénk a harmadik fejezet jól ismert szakasza, erről és ez alapján szólunk, de kétségtelenül hasznos az első hat fejezetet egyben is elolvasni, hogy lássuk, a nagyobb összefüggés valóban hordoz olyan fontos és emberileg jól érthető tartalmat, amely megszólaltatható. Nem azért, hogy könnyű legyen, hanem hogy az Úr szent neve ne elvont módon, mint valami zsidó-keresztény kiváltság, ismereti plusz vagy emelkedett tömjénfüst lebegje be az igehirdetést, hanem annak az örömét, erejét és természetesen megrendítő nagy voltát érezhessük, hogy Isten önmagát hozza közel hozzánk általa.

Ne felejtjük el, hogy Jézus Urunk „én vagyok” mondásai éppen ilyen erővel, örömet teremtő, de megrendítő nagysággal hangzottak el – amit akkor sem értettek igazán, mert ha kitért szívvel fogadták volna, akkor mindannyian a csipkebokornál is nagyobb előtt találták volna magukat.

Gondoljunk arra is, hogy az önmagát adó Isten, aki valóban az élet forrása, teremtője és fenntartója, aki a csodajelek életre hívója, maga dönt úgy, hogy leszáll megszabadítani a népet, ami most már az ő népe lesz, ha elismeri, felismeri és megvallja, hogy az Úr az Isten.

Isten, az atyák Istene, az Úr hű az ősokhöz is, és tettével a nekik tett eskü kötelmét is önként vállalja, de hozzájuk, a leszármazottakhoz is hű, amikor őket mindezzel valóban népévé teszi. Eddig talán csak egy Gósen földjén megtelepedett héber népcsoport voltak, most már Izrael lesznek. Nép és nemzet. Isten elsőszülöttjének nevezzi őket, amikor a fáraónak küldött üzenetben kéri őket szolgálni. És egyben előre kijelenti, hogy az elutasítás most már következménnyel jár a fáraó és egész népe számára.

Az üzenet tehát számít, mert Isten szava az, az Úr kijelentése az, és ő nem felejt el, mit ígért, hanem beteljesíti. Mindezt úgy és azon az alapon, hogy *ő az, aki*. Ugyanaz volt, és az is lesz.

Mózesnek magának is meg kell értenie, hogy az üzeneten nem változtathat. Az Úr ezt mondja, neki is ezt kell. Áronnak is ezt kell továbbad-

ni. Ennek kell hangoznia a fáraó előtt, erre kell válaszolnia. A kezdeti sikerek elmaradnak, a dolgok javulás helyett romlanak, de végül minden úgy történik, ahogyan az Úr kijelenti. Ezt kell nekünk és mindenkinek újra és újra megérteni, elfogadni és megélni. Nem takarózhat senki a másik hitével, mindenkiért leszállt az Úr, őt keresi, a csipkebokor Istene téged keres, hogy dicsősége benned is felragyogjon.

További javaslatok az istentisztelethez

A vasárnap kötelező olvasmánya: Mt 17,1–9; Jézus megdicsőülése, színeváltozása.

A választható olvasmány: 2Pt 1,16–21; a Szentlélektől indítva szóltak az Istentől küldött emberek.

A heti igé: „Fölötted ott ragyog az Úr, dicsősége meglátszik rajtad.” (Ézs 60,2b)

Illusztráció

Lukátsi Vilma: *Mózes négy hegye*

Csodálatos mikroszkóp a lélek:
a holt betűkben életet talál,
amit nem érint ezredek szele,
és nem semmisíthet meg a halál.

...fénylőn ég a Hóreb csipkebokra,
sarusziját oldja már a pásztor,
a magasban messze vércse vijjog,
a bokor nem ég el, pedig lángol...

a láng-szülte próféta nyomán még
megtaláljuk a Sinai-hegyet,
ahonnan a Törvény kőtábláját
hozta a fénylő orcájú követ.

A Nébó hegyéről messze látott:
egyetlen síkban jövőt és jelent,

a Törvény helyett az igazságot,
és halálán át az életre ment.

Amikor megjelent a Tábor hegyén,
lábainak nem maradt nyoma...

A négy hegy onnan már egynek látszott,
de az égig ért: a Golgota!

Siklós József: *Mózes*

(2Mózes 3,1–15)

Ki vagyok én, hogy szembeszálljak
a fáraóval s országával?

Tenger medrében, pusztaságban
dacoljak egyre, száz halállal?

Ki vagyok, hogy élére álljak
egy makacs, gyáva szolganépnek,
és sziklasúlyú Törvényt adjak,
hol bálvány körül zeng az ének?

Mint szökevényt rejt Midián földje,
nincs seregem, nincs vagyonom,
nyelvem dadog... Két gyermekem vár,
családom el nem hagyhatom!
Ilyen szédítő útra lépni
nem tudok, jaj nem akarok!

– ÉN küldelek, ÉN leszek veled,
és az leszek, aki VAGYOK!

Reményik Sándor: *Csipkebokor*

Oly közönséges, árva kis bokor,
Körülte gaz nő, állat rátipor,
Ember véresre sebzi magát rajta,
A szitkot, gúnyszót özönével hallja.
Ő mégis rendületlen hittel várja,
Hogy egyszer égi tüzet fog az ága,
S akkor, mint írva vagyok: a hegyen,
A lángjában az Isten megjelen.

■ LAMPÉRT GÁBOR